

Atletizm ve Judo Sporcularında Spora Katılım Güdüleri ve Sporda Başarı Hedefleri Üzerine Araştırma

Emre BAYDOĞAN^{1†}, Zekeriya GÖKTAŞ²

¹ Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir, Türkiye

² Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Balıkesir, Türkiye

Araştırma Makalesi

Gönderi Tarihi: 07/12/2023

Kabul Tarihi: 22/06/2024

Online Yayın Tarihi: 31/07/2024

Öz

Bu araştırmada amaç, atletizm ve judo branşlarında eğitim alan sporcuların sporda başarı hedefleri ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sporda Motivasyon Ölçeği ve Sporda Başarı Amacı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sporda motivasyon ölçeği, bütünleşmiş düzenleme, içe yansıtılmış düzenleme ve içsel motivasyon alt boyutları açısından atletizm sporcuları lehine, özdeşleşmiş düzenleme, dışsal düzenleme, bütünleşmiş düzenleme, içe yansıtılmış düzenleme ve içsel motivasyon alt boyutları açısından milli olmayan sporcular lehine, "Sporda Başarı Amacı Ölçeği", ustalık ve ego alt boyutlarından elde edilen puanlarda ise milli sporcular lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Araştırmada ayrıca, "Sporda Motivasyon Ölçeği" alt boyutları ile "Sporda Başarı Amacı Ölçeği" alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Sporda başarı amacı ölçeğinin ustalık alt boyutunun çeşitli motivasyonel düzenlemelerle orta düzeyde pozitif korelasyonlar gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle, ustalık odaklı hedef duygusu yüksek olan sporcuların öz kimlik duygusu ve spor uğraşlarına bağlılık açısından güçlü olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, başarı amacının kişisel kimlikle özdeşleştirilmesinin ego ile özdeşleşmiş düzenleme arasında pozitif bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Ayrıca, dışsal düzenleme ile ego arasındaki pozitif ilişki, dışsal faktörlere dayalı motivasyonun sürdürülebilirliğini sorgulamaktadır. Motivasyonsuzluk alt boyutu ile ego arasındaki düşük düzeydeki negatif ilişki ise başarı amacının düşük olduğu durumlarda motivasyon eksikliği yaşandığını işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atletizm, Başarı hedefi, Judo, Motivasyon, Spor.

A Study on Sport Participation Motivations and Sport Achievement Goals in Athletics and Judo Athletes

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between the goals of success in sports and motivation of athletes trained in athletics and judo. In the study, the Motivation in Sports Scale and the Aim of Success in Sports Scale were used as data collection tools. According to the results of the research, it was determined that there was a significant difference in favor of athletics athletes in terms of the sub-dimensions of motivation scale, integrated regulation, introspective regulation and intrinsic motivation in favor of non-national athletes in terms of the sub-dimensions of identified regulation, external regulation, integrated regulation, introspective regulation and intrinsic motivation, and in favor of national athletes in the scores obtained from the sub-dimensions of "Goal of Success in Sports Scale", mastery and ego. In the study, it was also determined that there were significant relationships between the sub-dimensions of the "Motivation in Sports Scale" and the sub-dimensions of the "Goal of Success in Sports Scale". It was revealed that the mastery sub-dimension of the achievement goal scale in sports showed moderate positive correlations with various motivational arrangements. In particular, it has been observed that athletes with a high sense of mastery-oriented goal are strong in terms of self-identity and commitment to sports pursuits. These findings suggest that the identification of the goal of success with personal identity establishes a positive relationship between the ego and the identified regulation. In addition, the positive relationship between external regulation and ego calls into question the sustainability of motivation based on extrinsic factors. The low level of negative relationship between the sub-dimension of demotivation and ego indicates that there is a lack of motivation in cases where the goal of success is low.

Keywords: Athletics, Achievement goal, Judo, Motivation, Sports.

† Sorumlu Yazar: Emre Baydoğan, E-posta: emrebaydogan08@gmail.com

GİRİŞ

Sporun amacı, zihinsel ve bedensel gelişimi teşvik etmek, sağlığı artırmak, dayanıklılığı artırmak, koordinasyonu geliştirmek, sosyal becerileri güçlendirmek ve genel olarak belirli kurallara göre yapılan bireysel ve takım halindeki hareketlerin aktif yaşam tarzını teşvik etmektir (TDK, 2017; Zahariadis ve Biddle, 2000). İnsanlığın ortaya çıktığı çağlardan beri belirli nizamla ve tekniklere dayalı, rekabet ortamı içeren, bedensel gelişmeye katkıda bulunan, eğlence ve yarışma amacı taşıyan, bireyin keyif almasını sağlayan bir aktiviteler bütünü olarak kabul edilen spor (Zorba, 2015), fiziksel ve zihinsel gelişime katkıda bulunmanın yanı sıra sporculara mücadele etme, müsabakalardan heyecan duyma, rakiplerle yarışma ve başarı elde edip galip gelme gibi hedefleri de içermektedir (Cooper ve Layard, 2005; Tanriverdi, 2012). Bu bakımdan, bireyler bedensel ve zihinsel performanslarını sergileyebilecekleri, kendilerini ifade edebilecekleri bir spor dalına yönelme eğilimindedirler (Ilieva ve Farah, 2013).

Spor branşlarının seçiminde ve devamlılığında motivasyon kavramı zorlayıcı bir güç olarak işlev görürken, sportif başarının gerçekleştirilmesi uyumlu bir çaba gerektirmektedir. Motivasyon, temel olarak bir kişinin çabalarının yönü ve şiddeti olarak tanımlanmaktadır (Weinberg ve Gould, 2015). Motivasyon düzeyinin artması, öğrenme sürecini ve performansı pozitif yönde geliştirmektedir (Pelletier ve ark., 1995). Yüksek motivasyona sahip bireyler, hedeflerine yönelik eylemleri başlatmak ve sürdürmek için daha az çabaya ihtiyaç duyabilmektedir. İçsel dürtüleri onları ileriye doğru iter, engelleri ve aksilikleri esneklikle aşmalarını sağlamaktadır. Motivasyonu düşük bireyler ise gerekli çabayı göstermekte daha büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Örneğin, motivasyonu olmayan bir sporcu tutarlı bir antrenman rejimini sürdürmekte zorlanabilir veya yarışma sırasında fiziksel veya zihinsel engelleri aşmakta zorlanabilir (Ilieva ve Farah, 2013).

Motivasyon kavramı, bireylerin beklentileri, gereksinimleri, hedefleri ve davranışlarıyla ilgili süreçleri içerir (Koçel, 2010: 619). Ayrıca, motivasyon belirli bir amaca yönelik hareket, enerji ve bir aktivitenin devamlılığı olarak tanımlanır (Atkinson, 1964). Dışsal motivasyon bir davranışın sonuçları için gerçekleştirildiği türdür. Birey, bir eylemi, eylemin kendisi yerine sonuçları için gerçekleştirir (Deci ve ark., 1991)

Motivasyon, kişiyi özel bir tutum ile hareket etmeye, davranmaya teşvik eden; içsel veya dışsal faktörlerden kaynaklanan çeşitli güdüler ve güdülerin etkisi ile hareket etme sürecidir (Bakan ve Büyükbeşe, 2004). İçsel motivasyon, bireyin bir eylemi veya aktiviteyi kendi içinde ilgi çekici bulduğunda ortaya çıkan bir motivasyon türüdür. Bu durumda, aktiviteyi gerçekleştirmenin ödülü içsel bir tatmin sağlar ve dışsal bir ödüle dayanmaz. İçsel motivasyon, herhangi bir nedenden bağımsız olarak, organizma içinde oluşan bir tatmini içermektedir (Ryan ve Deci, 2017). Bu nedenle, içsel motivasyon durumunda, bireyler belirli bir aktiviteye karşı istek ve merak duygularıyla hareket ederler (Schumacher, 2012). Bu durum, dışsal ödüllerin eksikliğinde veya onlardan bağımsız olarak tamamen içsel güdülenme sürecinin sonucunda motivasyon kazanılması anlamına gelir (Cecere ve ark., 2014) Birey, çocukluk yıllarında daha çok içsel motivasyonla davranışlarını gerçekleştirmektedir. Ancak ilerleyen zamanlarda çevresindeki ilişkilerle beraber sosyal kuralları anlamakta, bireyin

işsel motivasyonla gerçekleştirdiği davranışları azalmakta ve bu kurallara uygun davranışlar sergilemek zorunda kalmaktadır. Bu durumda birey, işsel doyum elde etmek için değil, ödül elde etmek ya da ceza almamak için davranışlar gösterir ki bunlar da dışsal motivasyonla ilişkilidir (Deci ve Ryan, 2000).

Motivasyon, "davranışın altında yatan nedenler" anlamına gelmektedir (Guay ve ark., 2010). Gredler'den alıntı yapan Broussard ve Garrison (2004) motivasyonu genel olarak "bizi bir şeyi yapmaya ya da yapmamaya iten özellik" olarak tanımlamaktadır. İşsel motivasyon, kişisel zevk, ilgi veya haz tarafından harekete geçirilen motivasyondur (Deci ve ark., 1999) gözlemledikleri gibi, "işsel motivasyon, etkin iradi eylemin doğasında bulunan kendiliğinden tatminler yoluyla faaliyetlere enerji verir ve sürdürür. İnsanların genellikle dış ödüller için yaptıkları oyun, keşif ve meydan okuma arayışı gibi davranışlarda kendini gösterir". Araştırmacılar genellikle işsel motivasyonu, pekiştirme koşullarına göre yönetilen motivasyon olan dışsal motivasyonla karşılaştırır. Geleneksel olarak eğitimciler işsel motivasyonun dışsal motivasyona kıyasla daha arzu edilir olduğunu ve daha iyi öğrenme sonuçları sağladığını düşünmektedir (Deci ve ark., 1999).

Dışsal motivasyonun ise üç tanımı vardır: Dışsal düzenleme, içe yansıtma ve içselleştirme. Dışsal düzenleme, insanların çevredeki ödüller veya baskılar nedeniyle davranışlar sergilemesini içerir. İçe yansıtma ise bireyin davranışlarının kendi işsel değerlerinden kaynaklandığını ve bunları yapmadığında kötü hissedeceğini bilmesidir. Üçüncü tanım olan içselleştirme, davranışların dış ödüllere bağlı olabileceği ancak bireyin bu davranışları önemseydiği ve özgür iradesiyle yaptığı durumu ifade eder. Dışsal motivasyonda yapılan davranışlar, kişinin kendi tercihleriyle yapıldığını düşünse de genellikle başkalarının taleplerinden veya somut ödüllerden kaynaklanır. Bu nedenle, dışsal motivasyon, kişinin kendi geleceğini belirleme yetisinden ziyade dış etkenler tarafından yönlendirilir (Altıntaş, 2010). İçselleştirme süreci, gelişimsel açıdan büyük bir öneme sahiptir çünkü bu süreç, yaşam boyu sürekli olarak sosyal değerlerin ve düzenlemelerin içselleştirilmesini sağlamaktadır (Ryan ve Deci, 2000).

Sporun doğasında var olan yarışmacılık ya da rekabetçiliğin (competitiveness) genellikle başarı motivasyonundan geliştiği kabul edilmektedir. Başarı gereksinimi kuramının odak noktası, bazı bireylerin başarıya dayalı etkinliklerden başarılı çıkmaktan çok üst düzeyde doyum aldıklarıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, başarı algısının bireyden bireye değişeceğidir. Yani her birey kendi başarı davranışını tayin etmekle yükümlüdür. Dolayısıyla, performansa dayalı sonuç bireyin çaba ve becerisi olarak algılanırsa, bu başarı olarak kabul edilebilir. Ama performansa dayalı sonuç bireyin yeteneksizliği ya da düşük çabasına bağlanırsa bu da başarısızlık olarak kabul edilir. Bu nedenle birisi için başarı sayılan bir şey bir diğeri için başarısızlık sayılabilir (Tiryaki ve Gödelek, 1997). Başarma gereksinmesi yüksek olan bireyler, yaptıkları göreve daha dikkat ederler ve herkesten daha iyi yapmaya çalışırlar. Verilen testlerde yüksek başarı gereksinmesi gösteren kişiler, düşük başarı gereksinmesi gösteren kişilerden daha yüksek başarı elde ederler. Araştırmacılar çocuğun yetiştiriliş tarzının bu yönde önemli rol oynadığına inanırlar. Sürekli itaat etmesi beklenen, kendi başına hiçbir konuda karar verme özgürlüğü olmayan çocuklarda başarma gereksinmesi

düşüktür. Bu psikologlara göre ilk yaşlardaki yaşam deneyimleri onun başarılı bir insan olup olmasını etkiler (Cüceloğlu, 1996).

Spor performansının temel etkenlerinden başarı hedefleri ve motivasyon vurgulanmaktadır. Başarı hedefleri, bireyin belirli bir faaliyette başarı veya ustalık seviyesine ulaşma arzusunu ifade eder ve görev odaklı ile ego odaklı olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Görev yönelimli sporcular, gelişme ve beceride uzmanlaşma üzerine odaklanarak kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda hareket ederler. Bu yaklaşım, davranışlarıyla kararlılık, optimum çaba ve beceride ustalaşma isteği gibi olumlu özellikleri içerir (Lavalley ve ark., 2012). Roberts ve Ommundsen (1996), Görev odaklı sporcuların özellikle yetenek edinimine ve teknik ilerlemeye yoğunlaştığı ifade edilmiştir. Başarı ortamlarında bireyler, görevi yerine getirme yeteneklerini değerlendirerek performanslarını yargırlar (Mcmanus, 2004). Görevdeki çabaları performans artışına dönüştüğünde başardıklarını hissederler. Ayrıca, zorlayıcı görevleri tercih ederler, çünkü kolay görevlerin beceri ve yetenek gelişimine katkıda bulunmadığını düşünürler (Mcmanus, 2004). Başarısızlıktan korkmazlar ve yetenek algıları, kendi standartlarına dayanarak ego yönelimli bireylere göre daha olumlu bir şekilde şekillenir (Weinberg ve Gould, 2003). Görev odaklı hedefler, belirli beceri ve yetenekleri geliştirmeye odaklanırken, ego odaklı hedefler kişinin diğerleri karşısındaki üstünlüğünü vurgular (Zorlu, 2020). Araştırma bulgularına göre, görev yönelimli sporcuların ego yönelimli sporculara göre daha fazla içsel motivasyona sahip olduğu görülmektedir (Gonzalez, 2019).

Antrenörlerin sporcusuyla iletişim kurma şekli sporcunun psikolojik durumunu ve sportif performansını etkileyebilmektedir (Cranmer ve Myers, 2015). Antrenörleriyle kurdukları iletişimi pozitif olarak algılayan sporcuların motive oldukları ve daha iyi bir performans gösterdikleri ifade edilmiştir (West, 2016).

Sonuç olarak, sporda başarı hedefleri ve motivasyon arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Kendini geliştirmek için görev odaklı hedefleri benimseyen sporcular, ego odaklı hedefleri benimseyenlere kıyasla daha yüksek motivasyon ve başarı seviyelerine sahip olma eğilimindedir. Başarı motivasyonu, başarıya yaklaşma motivasyonu ve başarısızlıktan kaçınma motivasyonu olmak üzere iki motiften oluşmaktadır. Spor yarışmalarında yarışmacı olabilmek başarıya yaklaşma motivasyonu olarak tanımlanmaktadır (Aktop, Erman 2002).

Sporda başarı motivasyonu, "Başarı GÜdülenmesi" kuramına göre, başarıya yaklaşma güdüsü, rekabet güdüsü ve başarısızlıktan kaçınma güdüsü olmak üzere üç ana bileşenden oluşur. Başarıya yaklaşma güdüsü, sporcunun hedefe doğru ilerlerken içsel olarak motive olma durumunu ifade eder. Bu güdü, genellikle kendine güven, yeterlilik ve kişisel yetkinlik gibi kavramlarla ilişkilendirilir. Bu özelliklere sahip olan bireyler, rekabet ortamlarına katılmaya ve başarı elde etmeye daha istekli olabilirler (Cox, 1990). Yerlisu (1993), elit seviyedeki güreşçiler, taekwondocular ve atletler üzerinde yaptığı bir araştırmada, sporculara verilen ödüllerin miktarının artmasıyla birlikte sporcuların motivasyon seviyelerinin ve performanslarının yükseldiği sonucuna varmıştır.

Antrenörler, eğitimciler ve sporcuların kendileri motivasyonu ve çabayı artırmak için proaktif adımlar atabilirler. Spor branşlarına katılım ve devam konusunda teşvik eden aileler,

arkadaşlar, öğretmenler ve antrenörler, çocuklarda spora katılım güdülerini desteklemeyenlere oranla daha etkili olmaktadır (Cahill ve Pearl, 1993: 50).

Bu araştırmanın önemi, sporda başarı hedefleri ile motivasyon arasındaki ilişkiyi anlamak için önemli bir adım oluşturmasıyla ilgilidir. Sporcularda başarı hedefleri ve motivasyonun incelenmesi, spor psikolojisi alanında temel bir konudur çünkü bu faktörler spor performansını etkileyebilir.

Bu çalışma, sporda başarı hedefleri ve motivasyon arasındaki derin ve karmaşık ilişkiyi aydınlatarak, sporcuların performanslarını artırmak için önemli bir adım oluşturuyor. Geleneksel olarak, spor psikolojisi literatürü bu ilişkiyi genellikle yüzeyle ele almış ve daha derinlemesine anlayış sağlamak için bu alanda bir boşluk bulunmaktadır. Araştırmamızın önceliği, sporcuların başarı odaklı hedefleri ve motivasyonlarının, performanslarını nasıl etkilediğini anlamaktır. Bu, antrenörlerin ve sporcuların, daha etkili eğitim ve performans stratejileri geliştirmelerine olanak tanırken, aynı zamanda spora katılımı artırmak için teşvik edici faktörleri belirlememize yardımcı olabilir. Bu çalışma, spor psikolojisi alanında yeni bir bakış açısı sunarak, sporcuların potansiyellerini tam olarak ortaya çıkarmalarına yardımcı olabilir ve sporda başarıyı etkileyen faktörleri daha kapsamlı bir şekilde ele alarak literatüre önemli bir katkı sağlayabilir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı, spor kamp eğitim merkezlerinde 12-18 yaş aralığındaki atletizm ve judo sporcularının spora katılım güdeleri ile sporda başarı hedefleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın diğer amacı ise sporcuların spora katılım güdeleri ve sporda başarı hedef düzeylerinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, anne-baba tutum davranış değişkenlerine göre incelenmesi ve anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlenmesidir.

Alt Problemler

1. Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ve sporda başarı amaçları, cinsiyet değişkenine göre farklılık var mıdır?
2. Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ve sporda başarı amaçları, öğrenim kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ve sporda başarı amaçları, spor branşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ile başarı amaçları, milli sporculuk durumlarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ile sporda başarı amaçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Modeli

Sporcuların sporda motivasyon düzeyleri ile başarı amaçlarının incelendiği bu çalışmada tarama modeli ve ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, herhangi bir değiştirme ve etkileme çabası gösterilmeden olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2017). Tarama araştırmalarında, bilinen bir popülasyonun üyelerinin mevcut görüşlerini, inançlarını ve tutumlarını mevcut haliyle ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (McMillan ve Schumacher, 2014). Diğer yandan ilişkisel araştırmalarda iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Fraenkel ve ark., 2012). Bu çalışma kapsamında da hem sporcuların motivasyon düzeyleri ile başarı amaçlarının düzeyi mevcut haliyle belirlenmeye çalışıldığından hem de motivasyon düzeyi ile başarı amaçları arasındaki ilişki incelendiğinden tarama ve ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmaya, Balıkesir ilinde Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne bağlı Spor Kamp Eğitim Merkezlerinde farklı zaman aralıklarında spor eğitimi gören sporcular arasından uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yöntemiyle ulaşılan ve yaşları 12-18 arasında olan 262 Atletizm 67 Judo Sporcusu olmak üzere toplam 329 sporcu katılım sağlamıştır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ilişkin bilgiler

Değişken	Grup	F	%
Cinsiyet	Erkek	218	66,3
	Kadın	111	33,7
Öğrenim Kademesi	Ortaokul	172	52,3
	Lise	157	47,7
Spor Branşı	Atletizm	262	79,6
	Judo	67	20,4
Milli Sporculuk Durumu	Milli Sporcu	99	30,1
	Milli Sporcu Değil	230	69,9
Toplam		329	100,0

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan sporcuların %66,3'ünün (n=218) erkek, %33,7'sinin ise (n=111) kadınlardan oluştuğu, %52,3'ünün (n=172) ortaokulda, %47,7'sinin ise (n=157) lisede öğrenim gördüğü, %79'6'sının (n=262) atletizm sporcusu olduğu, diğer yandan %20'4'ünün ise (n=67) judo sporcusu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, sporcuların %30,1'inin (n=99) milli olduğu, öte yandan ise %69,9'unun (n=230) milli sporcu olmadığı görülmektedir.

Araştırma Yayın Etiği

Çalışma süresince “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.” Araştırmanın tüm aşamalarında yazarlar etik ilkelere bağlı kalmıştır. Araştırma süresince kullanılan sporda motivasyon ölçeği ve sporda

başarı amacı ölçeği olmak üzere kullanılan ölçme araçları için gerekli izinler alınmış, ayrıca araştırmaya katılan sporcuların ailelerine veli onay formu doldurtulmuştur. Bu çalışmanın yürütülebilmesi adına gerekli izin Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar No: 2023/08).

Veri Toplama Araçları

Sporda Motivasyon Ölçeği: Sporcu katılımcıların sporda motivasyon düzeylerini incelemek amacıyla (Mallett ve ark., 2007) tarafından geliştirilen ve (Demir, 2022) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanan “Sporda Motivasyon Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, “Motivasyonsuzluk”, “Özdeşleşmiş Düzenleme”, “Dışsal Düzenleme”, “Bütünleşmiş Düzenleme”, “İçe Yansıtılmış Düzenleme” ve “İçsel Motivasyon” olmak üzere 6 alt boyuttan ve bireylerin spora ve sportif süreçlere duygusal açıdan tepkiselliğini ve içinde bulunulan ortama yönelik olarak motivasyonlarını değerlendirmeyi amaçlayan 24 maddeden oluşmaktadır. 5, 16, ve 22. maddeler negatif sorulardır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Motivasyonsuzluk, bir etkinliğe değer vermemek, yapmak için yeterli hissetmemek ve/veya arzu edilen sonuca ulaşamayacağına inanma kaygısından kaynaklanır (Ryan ve Deci, 2000; Seligman, 1975). Deci ve Ryan (1985) tarafından ifade edildiği gibi, içsel motivasyon bireyin öğrenme sürecinde çaba göstermesinin nedeninin haz aldığı ve kendini geliştirme, doyum elde etme vb. beklentilere bağlı olduğunu ifade ederken, dışsal motivasyon ise bireyin öğrenme sürecinde çaba göstermesinin nedeninin dışsal olarak sağlanan kaynaklar olduğunu ve herhangi bir aktiviteyi gerçekleştirmesinin ödül elde etme beklentisine bağlı olduğunu ifade etmektedir. Ryan ve Deci (2002) tarafından belirtildiği gibi, dışsal düzenleme, kişinin bir ödül kazanmak veya bir cezadan kurtulmak için davranışta bulunmasını ifade eder. İçe yansıtılmış düzenleme ise suçtan ve utanma duygusundan kaçınmak veya ego zenginliği elde etmek için davranışta bulunmayı belirtir. Tanımlanmış düzenleme, kişinin davranışlara değer verdiğini, onlarla tanınmak istediğini ve düzenleyici süreci kabul ettiği zaman ortaya çıkar. Son olarak, bütünleşmiş düzenleme, kişisel tanımlamaların bireyin değerleri, amaçları ve ihtiyaçları ile uyumlu hale getirildiği zaman ortaya çıkar (Deci ve ark., 1991).

Sporda Motivasyon Ölçeği (Sport Motivation Scale-6 /SMS-6), beşli Likert tipinde (1- Kesinlikle katılmıyorum, 5- Tamamen katılıyorum) spora ilgi duyan ya da yapan katılımcılar tarafından derecelendirilen bir ölçme aracıdır. Orijinal ölçekte iç tutarlık katsayıları 0.70 ile 0.80 arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan tüm maddeler olumludur. Ölçek uyarlama çalışmasında Cronbach Alpha ile hesaplanan iç tutarlılık katsayısının alt boyutlar için 0,70'in üzerinde olduğu rapor edilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach Alpha değerlerinin alt boyutlar bakımından sırasıyla 0,80, 0,79, 0,75, 0,88, 0,75 ve 0,75 0,88 olduğu saptanmıştır.

Sporda Başarı Amacı Ölçeği: Sporcu katılımcıların sporda başarı amaçlarını incelemek amacıyla (Cumming ve ark., 2008) tarafından geliştirilen ve (Karafil ve ark., 2021) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanan Sporda Başarı Amacı Ölçeği kullanılmıştır. Sporda Başarı amacı ölçeği, çocuklarda yaşa uygun başarı amaçlarının ustalık ve ego yönelimi ölçüsünü değerlendirmek için geliştirilmiştir. Ölçek 5’li likert yapısında bir veri toplama aracıdır. Ölçek, 12 sorudan ve iki alt faktörden oluşmaktadır. Birinci alt faktör, 1, 2, 3, 4, 5, 6. sorularından oluşmaktadır. Bu sorular, uzmanlığa dayalı alt faktörü temsil

etmektedir. İkinci alt faktör ise 7, 8, 9, 10, 11. sorularından oluşan egoya yönelik alt faktörü temsil etmektedir. Ölçek, Uсталık ve Ego olmak üzere 2 alt boyuttan ve toplam 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçek uyarlama çalışmasında Ego alt boyutuna ilişkin Cronbach Alpha değerinin 0,79 olduğu, Uсталık alt boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısının ise 0,89 olduğu rapor edilmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach Alpha değerlerinin Ego ve Uсталık alt boyutları için sırasıyla 0,82 ile 0,87 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu dosyaya bazı demografik veriler ile uyarlanan sporda motivasyon ölçeği maddeleri eklenmiştir. Gönüllülük esaslı, okuma yazma bilen, bilgisayar ve cep telefonu kullanan, 12-18 yaş grubu sporcu kamp eğitim merkezlerinde eğitim gören judo ve atletizm sporcuları hedef kitle olarak belirlenmiştir. İlgili googledocs linki, araştırmacı tarafından oluşturulmuş ve aktif olarak spor yapan sporcular ile çeşitli sosyal medya gruplarıyla paylaşılmıştır. Tekrar veri girişi engellemek için İp sistemi kullanılmıştır. Bu sayede 329 katılımcıdan geri bildirim sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, SPSS 26 (Statistical Package for the Social Sciences) kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Buna ek olarak, ± 1.5 çarpıklık ve basıklık ölçütü dikkate alınmış (Tabachnick ve Fidell, 2013) ve parametrik testler için veri setinin normal dağılım varsayımını karşılamadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, ikili bağımsız grup karşılaştırmaları için Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Son olarak, Sporda Motivasyon Ölçeği ile Sporda Başarı Amacı Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Spearman korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen korelasyon katsayıları 1,00-0,70 arası yüksek düzey, 0,70-0,30 arası orta düzey ve 0,30-0,00 arası ise düşük düzey ilişki olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2018; Dancey ve Reidy, 2020).

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında sporda motivasyon ölçeği ve sporda başarı amacı ölçeğinden elde edilen bulgulara ver verilmiştir.

Tablo 2. Sporcu katılımcıların motivasyon düzeyleri ile sporda başarı amaç düzeyleri

Ölçek	Alt Boyut	\bar{X}	SS
Sporda Motivasyon	Motivasyonsuzluk	1,91	0,79
	Özdeşleşmiş Düzenleme	4,20	0,66
	Dışsal Düzenleme	3,58	0,88
	Bütünleşmiş Düzenleme	4,28	0,70
	İçe Yansıtılmış Düzenleme	4,17	0,67
	İçsel Motivasyon	4,08	0,69
Sporda Başarı Amacı	Uсталık	4,69	0,53
	Ego	4,25	0,80

Tablo 2'deki bulgular incelendiğinde; çalışmaya katılan sporcuların motivasyonsuzluk düzeylerinin düşük olduğu ($\bar{X}=1,91\pm 0,79$), özdeşleşmiş düzenleme ($\bar{X}=4,20\pm 0,66$), dışsal düzenleme ($\bar{X}=3,58\pm 0,88$), bütünleşmiş düzenleme ($\bar{X}=4,28\pm 0,70$), içe yansıtılmış düzenleme ($\bar{X}=4,17\pm 0,67$), ustalık ($\bar{X}=4,08\pm 0,69$) ve ego ($\bar{X}=4,25\pm 0,80$) düzeylerinin ise ortalamanın üzerinde olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Cinsiyete göre sporcu katılımcıların sporda motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Motivasyon	Motivasyonsuzluk	Erkek	218	161,82	35277,00	-0,859	0,39
		Kadın	111	171,24	19008,00		
	Özdeşleşmiş Düzenleme	Erkek	218	171,79	37450,50	-1,842	0,07
		Kadın	111	151,66	16834,50		
	Dışsal Düzenleme	Erkek	218	178,10	38826,00	-3,516	<0,001
		Kadın	111	139,27	15459,00		
	Bütünleşmiş Düzenleme	Erkek	218	171,55	37397,50	-1,793	0,07
		Kadın	111	152,14	16887,50		
	İçe Yansıtılmış Düzenleme	Erkek	218	171,39	37363,50	-1,730	0,08
		Kadın	111	152,45	16921,50		
	İçsel Motivasyon	Erkek	218	169,48	36946,00	-1,210	0,23
		Kadın	111	156,21	17339,00		

Tablo 3'te sporcu katılımcıların cinsiyetlerine göre Sporda Motivasyon Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, yalnızca Dışsal Düzenleme alt boyutu açısından erkek öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($z=-3,516$; $p<0,01$). Diğer yandan, Motivasyonsuzluk, Özdeşleşmiş Düzenleme, Bütünleşmiş Düzenleme, İçe Yansıtılmış Düzenleme ve İçsel Motivasyon alt boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunmadığı söylenebilir ($p>0,05$).

Tablo 4. Cinsiyete göre sporcu katılımcıların sporda başarı amaç düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Başarı Amacı	Ustalık	Erkek	218	164,10	35773,50	-0,255	0,80
		Kadın	111	166,77	18511,50		
	Ego	Erkek	218	171,56	37399,00	-1,769	0,08
		Kadın	111	152,13	16886,00		

Tablo 4'te yer alan Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, sporcu katılımcıların cinsiyetlerine göre Sporda Başarı Amacı Ölçeği, Ustalık ve Ego alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Öğrenim kademesine göre sporcu katılımcıların sporda motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	p
Sporda Motivasyon	Motivasyonsuzluk	Ortaokul	172	149,79	25763,50	-3,070	<0,01
		Lise	157	181,67	28521,50		
	Özdeşleşmiş Düzenleme	Ortaokul	172	162,60	27966,50	-0,487	0,63
		Lise	157	167,63	26318,50		
	Dışsal Düzenleme	Ortaokul	172	158,35	27236,00	-1,333	0,18
		Lise	157	172,29	27049,00		
	Bütünleşmiş Düzenleme	Ortaokul	172	165,33	28436,50	-0,067	0,95
		Lise	157	164,64	25848,50		
	İçe Yansıtılmış Düzenleme	Ortaokul	172	160,23	27559,00	-0,965	0,33
		Lise	157	170,23	26726,00		
	İçsel Motivasyon	Ortaokul	172	157,42	27077,00	-1,529	0,13
		Lise	157	173,30	27208,00		

Tablo 5'te sporcu katılımcıların öğrenim kademelerine göre Sporda Motivasyon Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, yalnızca Motivasyonsuzluk alt boyutu açısından lise öğrencileri lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($z=3,070$; $p<0,01$). Diğer yandan, Özdeşleşmiş Düzenleme, Dışsal Düzenleme, Bütünleşmiş Düzenleme, İçe Yansıtılmış Düzenleme ve İçsel Motivasyon alt boyutlarında öğrenim kademesi açısından anlamlı farklılık bulunmadığı söylenebilir ($p>0,05$).

Tablo 6. Öğrenim kademesine göre sporcu katılımcıların sporda başarı amaç düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Başarı Amacı	Ustalık	Ortaokul	172	170,50	29326,00	-1,162	0,25
		Lise	157	158,97	24959,00		
	Ego	Ortaokul	172	173,38	29822,00	-1,690	0,09
		Lise	157	155,82	24463,00		

Tablo 6'da yer alan Mann Whitney U testi sonuçları incelendiğinde, sporcu katılımcıların öğrenim kademelerine göre Sporda Başarı Amacı Ölçeği, Ustalık ve Ego alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 7. Spor branşına göre sporcu katılımcıların sporda motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Motivasyon	Motivasyonsuzluk	Atletizm	262	162,06	42460,00	1,121	0,26
		Judo	67	176,49	11825,00		
	Özdeşleşmiş Düzenleme	Atletizm	262	169,96	44530,00	1,899	0,06
		Judo	67	145,60	9755,00		
	Dışsal Düzenleme	Atletizm	262	171,80	45012,50	-	0,01
		Judo	67	138,40	9272,50		
	Bütünleşmiş Düzenleme	Atletizm	262	170,09	44564,50	-	0,049
		Judo	67	145,08	9720,50		
	İçe Yansıtılmış Düzenleme	Atletizm	262	170,80	44750,00	-	0,03
		Judo	67	142,31	9535,00		
İçsel Motivasyon	Atletizm	262	170,46	44661,00	-	0,04	
	Judo	67	143,64	9624,00			

Tablo 7’de sporcu katılımcıların spor branşlarına göre Sporda Motivasyon Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları sunulmuştur. Sonuçlar incelendiğinde, Dışsal Düzenleme ($z=-2,577$; $p=0,01$), Bütünleşmiş Düzenleme ($z=-1,968$; $p=0,049$), İçe Yansıtılmış Düzenleme ($z=2,215$; $p=0,03$) ve İçsel Motivasyon ($z=-2,083$; $p=0,04$) alt boyutları açısından atletizm sporcuları lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, Motivasyonsuzluk ve Özdeşleşmiş Düzenleme alt boyutlarında bakımından anlamlı farklılık bulunmadığı söylenebilir ($p>0,05$).

Tablo 8. Spor branşına göre sporcu katılımcıların sporda başarı amaç düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Başarı Amacı	Ustalık	Atletizm	262	167,20	43806,00	-0,877	0,38
		Judo	67	156,40	10479,00		
	Ego	Atletizm	262	167,68	43932,00	-1,021	0,31
		Judo	67	154,52	10353,00		

Tablo 8’de yer alan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, sporcu katılımcıların spor branşlarına göre Sporda Başarı Amacı Ölçeği, Ustalık ve Ego alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 9. Millilik durumuna göre sporcu katılımcıların sporda motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Motivasyon	Motivasyonsuzluk	Milli	99	173,03	17129,50	-1,015	0,31
		Değil	230	161,55	37155,50		
	Özdeşleşmiş Düzenleme	Milli	99	146,56	14509,50	-2,341	0,02
		Değil	230	172,94	39775,50		
	Dışsal Düzenleme	Milli	99	146,08	14461,50	-2,378	0,02
		Değil	230	173,15	39823,50		
	Bütünleşmiş Düzenleme	Milli	99	149,14	14764,50	-2,034	0,04
		Değil	230	171,83	39520,50		
	İçe Yansıtılmış Düzenleme	Milli	99	147,20	14572,50	-2,255	0,02
		Değil	230	172,66	39712,50		
	İçsel Motivasyon	Milli	99	141,16	13974,50	-3,017	<0,01
		Değil	230	175,26	40310,50		

Tablo 9’da sporcu katılımcıların millilik durumlarına göre Sporda Motivasyon Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların karşılaştırılmasında ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, Özdeşleşmiş Düzenleme ($z=-2,341$; $p=0,02$), Dışsal Düzenleme ($z=-2,378$; $p=0,02$), Bütünleşmiş Düzenleme ($z=-2,034$; $p=0,04$), İçe Yansıtılmış Düzenleme ($z=-2,255$; $p=0,02$) ve İçsel Motivasyon ($z=-3,017$; $p<0,01$) alt boyutları açısından milli olmayan sporcular lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, Motivasyonsuzluk alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 10. Millilik durumuna göre sporcu katılımcıların sporda başarı amaç düzeylerinin karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyut	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Sporda Başarı Amacı	Uсталık	Milli	99	182,75	18092,00	-2,350	0,02
		Değil	230	157,36	36193,00		
	Ego	Milli	99	193,97	19203,50	-3,662	<0,01
		Değil	230	152,53	35081,50		

Tablo 10’da yer alan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, Sporda Başarı Amacı Ölçeği, Uсталık ($z=-2,350$; $p=0,02$) ve Ego ($z=-3,662$; $p<0,01$) alt boyutlarından elde edilen puanların milli sporcular lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 11. Sporcu katılımcıların sporda başarı amaç düzeyleri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkiler

Değişken	İkili Korelasyonlar (r)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1-Uсталık	1,00							
2-Ego	0,495**	1,00						
3-Motivasyonsuzluk	-0,290**	-0,183**	1,00					
4-Özdeşleşmiş Düzenleme	0,442**	0,284**	-0,337**	1,00				
5-Dışsal Düzenleme	0,363**	0,268**	-0,169**	0,559**	1,00			
6-Bütünleşmiş Düzenleme	0,472**	0,283**	-0,460**	0,756**	0,483**	1,00		
7-İçe Yansıtılmış Düzenleme	0,413**	0,264**	-0,324**	0,730**	0,541**	0,673**	1,00	
8-İçsel Motivasyon	0,476**	0,203**	-0,319**	0,682**	0,577**	0,700**	0,609**	1,00

** $p<0,01$

Tablo 11’deki Spearman korelasyon analizi sonuçlarına göre; Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin alt boyutu olan Uсталık ile, Sporda Motivasyon Ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan Özdeşleşmiş Düzenleme ($r=0,442$; $p<0,01$), Dışsal Düzenleme ($r=0,363$; $p<0,01$), Bütünleşmiş Düzenleme ($r=0,472$; $p<0,01$), İçe Yansıtılmış Düzenleme ($r=0,413$; $p<0,01$) ve İçsel Motivasyon ($r=0,476$; $p<0,01$) arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, diğer yandan, Uсталık alt boyutu ile Motivasyonsuzluk alt boyutu ($r=-0,290$; $p<0,01$) arasındaki ilişkinin ise düşük düzeyde ve negatif yönde olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, Sporda Başarı Amacı Ölçeğinin alt boyutu olan Ego ile Sporda Motivasyon Ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan Özdeşleşmiş Düzenleme ($r=0,284$; $p<0,01$), Dışsal Düzenleme ($r=0,268$; $p<0,01$), Bütünleşmiş Düzenleme ($r=0,283$; $p<0,01$), İçe Yansıtılmış Düzenleme ($r=0,264$; $p<0,01$) ve İçsel Motivasyon ($r=0,203$; $p<0,01$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, diğer yandan, Ego alt boyutu ile Motivasyonsuzluk alt boyutu ($r=-0,183$; $p<0,01$) arasındaki ilişkinin ise düşük düzeyde ve negatif yönde olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Motivasyon, sporcuları mükemmellik için çabalamaya ve spora bağlılıklarını sürdürmeye iten güçlü bir güç olarak hizmet eder. Araştırma sonuçları, Dışsal Düzenleme alt boyutunda erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir (Tunç, 2023). Ortaöğretim öğrencilerinin başarı yönelikleri üzerine yapmış olduğu çalışmalarla benzer sonuçlara rastlanmıştır. Bu bulgu, erkek sporcuların ödül, takdir veya sosyal baskı gibi dış faktörler nedeniyle spor faaliyetlerine katılma olasılıklarının daha yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, erkek sporcuların başarılı olmak ve sporla ilişkili geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına uymak için daha fazla baskı hissedebilecekleri toplumsal beklentilere bağlanabilir. Ancak, bu eşitsizliğin kadın sporcuların içsel motivasyonunun ve diğer düzenleyici faktörlerin önemini azaltmadığını kabul etmek önemlidir. Benzer sonuçları içeren Norveçli ergenlerin organize sporlara katılımını ele alan bir başka çalışmada Jakobsen ve Evjen (2018), Norveçli gençler arasında cinsiyet farklılıklarının içsel ve dışsal motivasyon üzerindeki etkilerini incelediler. Sonuçlar, Norveçli kızların spora katılımı konusundaki içsel motivasyonlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu, ancak erkeklerin dışsal motivasyon konusunda daha yüksek puanlar elde ettiklerini göstermiştir. Ayrıca kızların organize sporlara daha fazla katıldığını ve erkeklerden daha fazla egzersiz yaptığını göstermektedir. İçsel motivasyonun egzersiz miktarını etkilediği ve cinsiyetin bu ilişkiye belirgin bir etkisinin olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Ryan ve ark.,1997).

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, katılımcıların motivasyonları açısından cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu sonuçlar, başarısızlıktan kaçınma alt boyutunda yapılan ve cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel bir farklılığın rapor edilmediği önceki araştırmalarla tutarlıdır (Aktaş ve ark., 2006; Aktop ve Erman, 2002; Kılınç ve ark., 2012). Ayrıca literatürde cinsiyet değişkeninin detaylı incelendiğinde; Arnal, 2021; Aydoğdu ve ark., 2018; Can ve ark., 2009; Erman ve ark., 2004; Gacar, 2013; Özgün ve ark., 2017 yapmış oldukları çalışmalarda da anlamlı farklılık bulunmamıştır ve bu çalışmalar mevcut araştırmayı destekler niteliktedir.

Dışsal Düzenlemede bulunan önemli farklılığın aksine, Motivasyonsuzluk, Özdeşleşmiş Düzenleme, Bütünleşmiş Düzenleme, İçe Yansıtılmış Düzenleme ve İçsel Motivasyon alt boyutlarında kayda değer bir cinsiyet farklılığı ortaya koymamıştır. Bu sonuç hem erkek hem de kadın sporcuların bu boyutlarda benzer motivasyon düzeylerini paylaştığını göstermektedir. Sporcu deneyimi, toplumsal normlar ve beklentiler, sporun niteliği, bireysel faktörler ve araştırma yöntemi/örneklem seçimi gibi faktörler bir araya gelerek bu sonucu etkileyebilir. Uzun süre spor yapmış erkek ve kadın sporcular, benzer içsel motivasyon düzeylerine sahip olabilirler çünkü sporculuk deneyimleri, motivasyonlarını şekillendirmiştir. Ayrıca toplumsal normlar ve beklentiler, geleneksel cinsiyet rollerini sorgulayan veya eşitlikçi yaklaşımlar benimseyen modern toplumlarda, sporculukla ilgili motivasyon farklılıklarını azaltabilir. Sporun türü ve yapısı da motivasyon düzeylerini etkiler; bazı sporlar her iki cinsiyeti de benzer şekilde etkilerken, bazıları belirli cinsiyetlerde daha belirgin motivasyon farklılıklarına yol açabilir (Manninen ve ark., 2022)

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, Sporda Başarı Hedefi Ölçeği'nin alt boyutları olan Uсталık ve Ego açısından sporcu katılımcıların cinsiyetlerine göre puanlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu, cinsiyetin sporcuların spordaki ustalık ve ego yönelimli hedeflerine ilişkin algılarını etkilemede önemli bir rol oynamadığını göstermektedir (Ilıkkan, 2021). Eskrim sporu yapan lise ve üniversite öğrencileri ile yürütmüş olduğu çalışmasında ego yönelimleri açısından benzer bulgulara ulaşılmıştır. Sporda Başarı Hedefi Ölçeği, sporcuların hedef yönelimlerini ve motivasyonlarını değerlendirmek için spor psikolojisi alanında yaygın olarak kullanılan bir araçtır. Uсталık odaklı hedefler, kişinin spordaki beceri ve yeteneklerini geliştirme ve iyileştirme arzusuna atıfta bulunurken, ego odaklı hedefler başkalarından daha iyi performans gösterme ve üstünlük sergileme arayışı etrafında dönmektedir. Cinsiyetin sporcuların hedef yönelimlerini nasıl etkileyebileceğini anlamak, motivasyonlarını ve performanslarını etkileyen faktörler hakkında değerli bilgiler sağlayabilir. Uсталık ve Ego alt boyutlarındaki puanlarda cinsiyete dayalı anlamlı farklılıkların bulunmaması hem erkek hem de kadın sporcuların sporda ustalık odaklı ve ego odaklı hedeflere eşit derecede eğilimli olduğunu göstermektedir. Bu bulgular geleneksel stereotiplere meydan okumakta ve sporcuların motivasyonlarını incelerken cinsiyetler arasındaki bireysel farklılıkları tanımanın önemini vurgulamaktadır. Araştırmaya paralellik gösteren (Canpolat ve Kazak-Çetinkalp, 2011) tarafından yapılan çalışmada da başarı algılarının cinsiyetler açısından istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir çalışmada ise Görev yöneliminin, sporun yaşam boyu becerileri ve sosyal sorumluluğu geliştirmeyi amaçladığı inancıyla güçlü bir şekilde ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, ego yöneliminin daha çok sporun bir araç olarak algılandığı, yani sosyal statüyü artırmaya yönelik olduğu bulunmuştur (Roberts ve ark., 1998). Her ne kadar bazı sosyal beklentiler veya algılar olsa da sporcularda ustalık ve ego odaklı hedeflere eğilim, cinsiyetler arasında genellikle benzerdir. Bu durum, spor psikolojisi alanında cinsiyet farklılıklarını anlamının önemini vurgularken, aynı zamanda sporcuların bireysel motivasyonlarını ve amaçlarını anlamak için tek bir cinsiyet odaklı genellemelerden kaçınılması gerektiğini göstermektedir.

Sporcu katılımcıların eğitim düzeyleri ile Sporda Motivasyon Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki ilişki incelendiğinde elde edilen sonuçlar, motivasyonsuzlukta lise öğrencileri lehine anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. (Başar, 2014). Sporcuların spora katılım motivasyon düzeylerinin öğrenim durumuna göre analiz edildiğinde, "Başarı ve Arkadaşlık" alt boyutlarında üniversite eğitimi alan bireyler lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Eğitim seviyesinin, bireysel farkındalığı ve beklentiyi artırma etkisi nedeniyle motivasyon açısından önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ancak, Özdeşleşmiş Düzenleme, Dışsal Düzenleme, Bütünleşik Düzenleme, İçselleştirilmiş Düzenleme ve İçsel Motivasyon alt boyutlarına bakıldığında, eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Dışsal düzenleme açısından değerlendirildiğinde Literatür ile örtüşen (Çağlayan ve ark., 2008) tarafından spora katılım güdülerinin incelenmesi üzerine yapılan çalışmada, Lise öğrencileri arasında spor yapan bireylerin spora katılım motivasyonları, dışsal etkenlerden ziyade özellikle "Takım Üyeliği/Ruhu, Beceri Gelişimi ve Hareket Etme/Aktif Olma" gibi içsel güdülere odaklı olarak belirlenmiştir.

Motivasyonsuzluk, motivasyon yokluğunu veya spor faaliyetlerine katılma niyetinin olmamasını ifade eder. Bu alt boyutta lise öğrencileri lehine ortaya çıkan anlamlı fark, bu

eğitim seviyesindeki bireylerin daha yüksek eğitim geçmişine sahip katılımcılara kıyasla daha düşük düzeyde motivasyonsuzluk yaşayabileceğini göstermektedir.

Analiz sonuçları, sporcu katılımcıların eğitim düzeyleri dikkate alındığında Sporda Başarı Hedefi Ölçeği'nin Ustalık ve Ego alt boyutlarından aldıkları puanlarda anlamlı bir farklılık olduğunu gösteren herhangi bir kanıt bulunmadığını ortaya koymuştur. Bu da sporcuların eğitim düzeylerinin, sporda ustalık ve ego odaklı hedeflere ilişkin bildirdikleri düzeyler üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, bulgular, sporcuların eğitim geçmişlerinden bağımsız olarak, spor başarıları söz konusu olduğunda ustalığa (kişisel gelişim ve beceri geliştirme çabası) ve egoya (dış onay ve tanınma arayışı) odaklanma açısından benzer eğilimler sergilediklerini göstermektedir (Çekiç, 2018). Farklı mevkilerde oynayan futbolcuların hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim özellikleri arasındaki ilişki üzerine yapmış olduğu çalışmada katılımcıların eğitim düzeyleri ile ego ve ustalık iklimi puanları arasında istatistiksel düzeyde benzer bulgulara ulaşmıştır. Genel olarak, bu sonuçlar eğitim seviyesinin sporcuların spor başarılarıyla ilgili motivasyon ve hedeflerini şekillendirmede önemli bir rol oynamadığını göstermektedir.

Sporu katılımcıların faaliyet gösterdikleri spor dalları açısından motivasyon düzeyi sonuçlarına göre dört spesifik alt boyutta atletizm sporcuları lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, atletizm sporcularının, özellikle dışsal ve içsel motivasyonla ilgili faktörler açısından, diğer spor dallarına katılan sporculara kıyasla farklı motivasyonel eğilimler gösterebileceğini düşündürmektedir. Rekreatif amaçlı spor faaliyetlerine katılan yaz okulu öğrencilerinin spor dalları ile takım ruhu, arkadaşlık ve başarı/statü alt boyut düzeyleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir (Örel, 2021). Benzer bulgular neticesinde takım ruhu ve arkadaşlık alt boyutlarında futbolcu ve judocu öğrencilerin lehine sonuçlara rastlanırken, başarı/statü alt boyutunda judocu ve karateci öğrencilerin lehine sonuçlara rastlanmıştır. Bu öğrenciler, belli bir başarı ya da statü elde etmek için ve takım üyeliğinde bulunmak ya da takım ruhunu hissetmek için spora katılmışlardır Çam (2020) tarafından, ortaöğretim öğrencilerinin spor türlerine dair yapılan çalışmada da spora katılım motivasyonu üzerinde anlamlı sonuca rastlanmıştır.

Sporcu katılımcıların Sporda Başarı Hedefi Ölçeği'nden, özellikle de Ustalık ve Ego alt boyutlarından aldıkları puanların spor branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular, bir sporcunun dahil olduğu spor dalının, sporda başarıya ilişkin motivasyon ve isteklerini şekillendirmede önemli bir rol oynamadığını göstermektedir (Carpenter ve Yates, 1997), yapmış oldukları çalışmada Amatör futbolcuların görev yönelimi düzeyinin, yarı profesyonel futbolculardan daha üst seviyede olduğu ifade edilmektedir. Ancak, ego yönelimi açısından, yarı profesyonel futbolcularda yüksek olmasına rağmen, anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu açıdan çalışmadaki ego boyutuyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmanın aksine Kusan (2014), güreş, boks ve taekwondo branşlarındaki elit düzeydeki sporcuların başarı motivasyonunu çeşitli değişkenlere göre değerlendirme" başlıklı yüksek lisans çalışmasında, 24 yaş altı ve 24 yaş üstü gruplar arasında sportif tecrübe puanları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Sporda Motivasyon Ölçeği'nin alt boyutlarından elde edilen puanların sporcu katılımcıların milli sporculuk durumlarına göre karşılaştırılmasından elde edilen sonuçlar,

belirli alt boyutlarda milli olmayan sporcular lehine anlamlı bir fark ortaya koymuştur. Özellikle, Özdeşleşmiş Düzenleme, Dışsal Düzenleme, Bütünleşik Düzenleme, İçselleştirilmiş Düzenleme ve İçsel Motivasyon alt boyutları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu anlamlı fark, milli olmayan sporcuların milli sporculara kıyasla bu alt boyutlarda daha yüksek puanlar sergilediğini göstermektedir. Benzer sonuçları içeren çalışma da Sotoodeh ve ark., (2012) İranlı elit ve elit olmayan erkek ve kadın taekwando sporcularında cinsiyet ve rekabet düzeyinin seçilen zihinsel beceriler üzerindeki etkisini inceledi. Sonuçlar, elit sporcuların oyun planlama ve hedef belirleme becerilerinde elit olmayanlara göre üstünlük gösterdiği görüldü, ancak stres reaksiyonunda tam tersi bir eğilim tespit edildi. Myers ve ark., (1993), elit sporcuların elit olmayanlara kıyasla iki beceride önde olduğu sonucuna varmıştır. Adams (1993), elit grubun kendine güven, beceri ve motivasyonda diğer elit olmayanlardan daha yüksek puana sahip olduğunu bulmuştur. Elit sporcular, anksiyetede elit olmayan gruplara göre daha yüksek yeterlilik kaygısına sahipti. Dong ve Kang (2014), elit sporcuların zihinsel imgeleme, motivasyon, ruh halini kontrol etme, özgüven ve enerji becerilerinde elit olmayan sporculara kıyasla olumlu ve anlamlı bir şekilde önde olduklarını gözlemlemiştir. Ancak heyecanı kontrol etmede elit olmayan sporcular elit sporculardan daha ilerideydi. Bu çalışmanın aksine Soykan ve Tazegül'ün (2015), yaptıkları araştırmada ise milli seviyede başarı elde etmiş karatecilerin güç gösterme ve başarıya ulaşma motivasyonlarının, milli seviyede başarı elde etmemiş sporculardan daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Bu farklı bulgular, sporcuların motivasyon ve performansı üzerinde etkili olan çoklu faktörlerin karmaşıklığını vurgulamaktadır.

Sporda Başarı Hedefi Ölçeği'nin Ustalık ve Ego alt boyutları açısından ise milli ve milli olmayan sporcuların puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Ustalık alt boyutu milli sporcular lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu durum, milli sporcuların, milli olmayan meslektaşlarına kıyasla, spor uğraşlarında kişisel gelişim, beceri geliştirme ve ustalık odaklı hedefler için daha yüksek düzeyde çaba gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Araştırmayı destekleyen ve benzerlik gösteren çalışmada Kumartaşı ve ark. (2021), milli sporcularla milli olmayanlar arasında, spora özgü başarı motivasyonu konusunda istatistiksel olarak önemli bir ayrım saptanmıştır. Milli sporcuların sadece kişisel tatmin için değil, aynı zamanda uluslarına onur ve şeref kazandırmak için de ülkelerini temsil etme ve sportif başarı elde etme konusunda güçlü bir istek duyduklarını göstermektedir.

Araştırmanın ilişkisel sonuçlarına göre Sporda Başarı Hedefi Ölçeği'nin Ustalık alt boyutu çeşitli motivasyonel düzenlemelerle orta düzeyde pozitif korelasyonlar göstermiştir. İlk olarak, Ustalık ile Özdeşleşmiş Düzenleme arasında orta düzeyde pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Bu, daha yüksek bir ustalık odaklı hedef duygusuna sahip olan sporcuların aynı zamanda daha güçlü bir öz kimlik duygusu ve spor uğraşlarına kişisel bağlılık gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Washington Üniversitesi'nde yapılan bir ankete göre, 9-14 yaş aralığındaki sporcuların bile nispeten genç yaşlarda antrenörlerin ustalığı başlatan ve egoyu başlatan davranışları arasında net bir ayrım yapabildikleri belirtilmektedir. Aynı çalışmada, sporcular tarafından motivasyon algısının (ve davranışlarının) daha genel bir düzeyde daha az ilgi gördüğü görülmüştür (Ronald ve ark., 2008).

Araştırma sonuçları, sporcuların başarı amacını kişisel kimlikleriyle özdeşleştirmeleri durumunda, özdeşleşmiş düzenleme ile Ego arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dışsal düzenleme ile Ego arasındaki pozitif ilişki, sporcuların dışsal faktörlere, örneğin ödüller veya baskılara dayalı olarak motive olduklarını gösterir, ancak bu motivasyonun sürdürülebilirliği sorgulanabilir. Ego alt boyutu ile Motivasyonsuzluk alt boyutu arasındaki düşük düzeydeki negatif ilişki, sporcuların başarı amacının düşük olduğu durumlarda motivasyon eksikliği yaşadıklarını gösterir. Başka bir çalışmada, okullar arası atletizmde sporcuların hedef perspektifleri ile sporun amacına ilişkin görüşleri arasında kavramsal olarak tutarlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, bilişsel teorilerden kaynaklanan tahminlerle uyumludur ve genç sporcuların spor katılımını değerlendirirken "bunun bana ne faydası var?" sorusunu vurgulamanın önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ego yönelimini teşvik etmek, uygun bir strateji olarak görülmektedir (Duda, 1989).

ÖNERİLER

Çalışma, sporcu motivasyonunu anlamak ve geliştirmek amacıyla önemli bulgular sunmaktadır. Bulgular, cinsiyetle bağlantılı olmayan evrensel motivasyon faktörlerine odaklanmanın sporcuların genel motivasyonunu güçlendirebileceğini göstermektedir. Ego ve ustalık odaklı hedeflerde cinsiyetle ilgili fark olmamasına rağmen, bireyler arasındaki motivasyon profillerini anlamak önemlidir. Antrenörler ve spor psikologları, esnek antrenman programları ve hedef belirleme süreçleri ile her iki cinsiyetten sporcuların ihtiyaçlarına uygun yaklaşımlar geliştirebilirler.

Kişisel gelişime odaklanan özel programlar, sporcuların motivasyonunu artırmak için keyif, meydan okuma ve kişisel gelişimle ilişkilendiklerini göz önüne alarak tasarlanabilir. Cinsiyet yerine bireysel özelliklere odaklanmak, sporcuların motivasyonlarını daha etkili bir şekilde anlamak için önemlidir. Spor organizasyonları, bulgular doğrultusunda her cinsiyetten sporcuların kişisel hedeflere eşit derecede eğilimli olduğu bir ortam yaratmalıdır.

Gelecekteki araştırmalar, yaş, deneyim düzeyi, kültürel geçmiş gibi diğer değişkenlerin sporcuların motivasyonlarına etkisini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilir. Lise düzeyindeki beden eğitimi dersleri ve sosyal etkileşimlere odaklanan destek ve rehberlik programları, lise öğrencilerinin motivasyonunu artırmak için geliştirilebilir. Eğitim düzeyine bağlı olarak motivasyon farklılıkları olmasa da bireysel motivasyon profillerini anlamak ve sporcuların kişisel hedeflerini belirlemek önemlidir. Bulgular, genel motivasyonu artırmaya yönelik stratejilere odaklanmayı teşvik eder ve sporcuların motivasyonunu anlamak ve geliştirmek için kapsamlı bir yaklaşım benimsemeyi önerir. Ancak, bu çalışmanın sınırlılıklarını göz önünde bulundurarak, gelecekteki araştırmaların daha geniş ve çeşitli bir katılımcı kitlesi üzerinde odaklanması önemlidir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma tasarımı EB ve ZG, giriş, yöntem ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler EB, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler EB ve ZG tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu

Tarih: 02.11.2023

Sayı/Karar No: 2023/08

TEŞEKKÜR

Çalışmamın istatistik aşamasında destek veren hocam Dr. Tarık Balcı'ya ve araştırmama yurt dışından kaynak desteği sağlayan yeğenim Dilek Ece Topbaş'a, makale çalışmamın konusunun belirlenmesinde fikir danıştığım dostum Fatih Gül'e ve her koşulda yanımda olan ve haklarını asla ödeyemeyeceğim Annem Huriye Baydoğan ve Rahmetli Babam Mehmet Baydoğan'a ayrıca yoğun çalışmalarım esnasında sabır ve özveri gösterdiği için sevgili eşim Ayşe Baydoğan'a bana her zaman saygı ve sevgilerini gösteren Oğlum Kemal Efe Baydoğan ve Kızım Elif Ayda Baydoğan'a sonsuz Teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- Adams, L., & Smith, D.E. (2013). *A Comparative analysis of cognitive difference among female elite and nonelite high school physical education class nonathletes*. Master's thesis, University of New York College Physical Education and Sport State Brockport, New York.
- Aktaş, Z., Çobanoğlu, G., Yazıcılar, İ., & Nihal, E. (2006). Profesyonel basketbolcularda spora özgü başarı motivasyon düzeyinin cinsiyetler açısından karşılaştırılması. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 55-59. https://doi.org/10.1501/Sporm_00000000580
- Aktop, A., Erman, K. A., (2002). .Takım ve bireysel sporcuların başarı motivasyonu benlik saygısı ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitapçığı içinde*, Antalya 27-29 Ekim 2002.
- Altıntaş, A. (2010). *Sporcuların hedef yönelimleri, algılanan güdül iklimleri ve algılanan fiziksel yeterliklerinin cinsiyete ve deneyim düzeyine göre karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atkinson, J. W. (1964). *Introduction to motivation*. Van Nostrand.
- Başar, O. (2014). *Türkiye'de sualtı hokeyi oynayan sporcuların spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bakan, İ., & Büyükbeşe, T. (2004). Örgütsel iletişim ile iş tatmini unsurları arasındaki ilişkiler: Akademik örgütler için bir alan araştırması. *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7, 1-30.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (24. baskı)*. Pegem Akademi.
- Broussard, S.C., & Garrison, M. E. B. (2004). The Relationship between classroom motivation and academic achievement in elementary school-aged children. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 33(2), 106–120.
- Cahill, B. R., & Pearl, A. S. (1993). *Intensive participation in children's sports*. Human Kinetics.
- Canpolat, A.M., & Kazak-Çetinkalp, Z. (2011). İlköğretim II. kademe öğrenci sporcuların başarı algısı ve öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 14–19.
- Carpenter, P.J., & Yates, B. (1997). Relationship between achievement goals and the perceived purposes of soccer for semi-professional and amateur players. *Journal of Sport Exercises Psychology* 19, 302- 311.
- Cecere, G., Mancinelli, S., & Mazzanti, M. (2014). Waste prevention and social preferences: The Role of intrinsic and extrinsic motivations. *Ecological Economics*, 107, 163-176. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2014.07.007>
- Çekiç, Ö. (2018). *Farklı Mevkilerde oynayan futbolcuların hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim özellikleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Cooper, R. N., & Layard, R. (2005). Happiness: Lessons from a new science. *Foreign Affairs*, 84(6), 139. <https://doi.org/10.2307/20031793>
- Cox, R. H. (1990). *Sport Psychology, Concepts and Applications. (Second Edition)*. Brown Publishers.
- Cumming, S. P., Smith, R. E., Smoll, F. L., Standage, M. & Grossbard, J. R. (2008). Development and validation of the achievement goal scale for youth sports. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 686-703. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.09.003>
- Cüceloğlu, D. (1996). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitapevi.
- Cranmer, G. A., & Myers, S. A. (2015). Sports teams as organizations: A Leader–member exchange perspective of player communication with coaches and teammates. *Communication & Sport*, 3(1), 100-118.

- Dancey, C. P., & Reidy, J. (2020). *Statistics without Maths for Psychology (8th ed.)*. Pearson.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Plenum.
- Deci, E.L., Vallerand, R.J., Pelletier, L.G., & Ryan, R.M. (1991). Motivation and education: The Self determination perspective. *Educational Psychologist*, 26 (3&4), 325-346. <https://doi.org/10.1080/00461520.1991.9653137>
- Deci, E. L., Koestner, R., & Ryan, R. M. (1999). A Meta-analytic review of experiments examining the effects of extrinsic rewards on intrinsic motivation. *Psychological Bulletin*, 125(6), 627–668. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.6.627>
- Deci, E. ve Ryan, R. (2000). The “What” And “Why” of goal pursuits: Human needs and the self determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227-269. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Demir, H. (2022). Sporda motivasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği: Türkçe uyarlama çalışması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 56-68. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1062454>
- Dong, S.S., & Kang, H.L. A. (2014). Comparative study of mental toughness between elite and nonelite female athletes. *Korean Journal Sport Science*, 6(1), 224-228.
- Duda, J. L. (1989). Relationship between task and ego orientation and the perceived purpose of sport among high school athletes. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(3), 318-335.
- Fraenkel, J.R., Wallend, N.E., & Hyun, H.H. (2012). *How to design and evaluate research in education (8th ed.)*. McGraw Hill.
- Gonzalez, G. B. (2019). Motivation and goal orientation in rock climbers. *Journal of Sport Behavior*, 42(1), 48-62.
- Guay, F., Chanal, J., Ratelle, C. F., Marsh, H. W., Larose, S., & Boivin, M. (2010). Intrinsic, identified, and controlled types of motivation for school subjects in young elementary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 80(4), 711–735. <https://doi.org/10.1348/000709910X499084>
- Hulleman, C. S., Schragger, S. M., Bodmann, S. M., & Harackiewicz, J. M. (2010). A Meta-analytic review of achievement goal measures: Different labels for the same constructs or different constructs with similar labels? *Psychological Bulletin*, 136, 422-449. <https://doi.org/10.1037/a0018947>
- Ilieva, I. P., & Farah, M. J. (2013). Enhancement stimulants: Perceived motivational and cognitive advantages. *Frontiers in neuroscience*, 7, Article 198. <https://doi.org/10.3389/fnins.2013.00198>
- İlkkıran, D. (2021). *Eskrim sporu yapan lise ve üniversite öğrencilerinin sosyal yapı özelliklerinin kolektif yeterlik ve hedef yönelimine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Jakobsen, A. M., & Evjen, E. (2018). Gender differences in motives for participation in sports and exercise among Norwegian adolescents. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 10(2), 92-101.
- Karafil, A. Y., Ulaş, M. ve Akgül, M. H. (2021). Sporda başarı amacı ölçeği: Alt yapı sporcularına (9-18 Yaş) yönelik geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 46-58. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.947136>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler (32. Basım)*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Koçel, T. (2010). *İşletme yöneticiliği*. Beta Basım.
- Kumartaşlı, M., Gülen, Ö., Serçe, B., Madak, E., & Doğan, E. (2021). Elit seviyedeki taekwondo sporcularının çeşitli değişkenlere göre spora özgü başarı motivasyonlarının incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 80-88.

- Kusan, O. (2014). *Güreş, boks, taekwondo branşındaki elit düzeydeki sporcuların başarı motivasyonunun çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lavallee, D., Kremer, J., Moran, A. P., & Williams, M. (2012). *Sport psychology contemporary themes (Second Edition)* Palgrave Macmillan.
- Manninen, M., Deng, Y., Hwang, Y., Waller, S., & Yli-Piipari, S. (2020). Psychological need-supportive instruction improves novel skill performance, intrinsic motivation, and enjoyment: A Cluster-randomised study. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20(1), 122–146. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1826999>
- Mallett, C., Kawabata, M., Newcombe, P., Otero-Forero, A., & Jackson, S. (2007). Sport motivation scale-6 (SMS6): A Revised six-factor sport motivation scale. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(5), 600-614. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2006.12.005>
- Myers, M. C., Bourgeois, A.E., Murray, N., & Leunes, A. (1993). Comparison of psychological characteristics and skills of elite and sub-elite equestrian athletes. *Medicine and Science in Sport and Exercise*, 25(5), 858-863.
- McMillan, J. W., & Schumacher, S. (2014). *Research in education: Evidence-based inquiry (7th ed.)*. Pearson.
- Mcmanus, S. P. (2004). *Relationship between collegiate track runners' achievement goal orientations and perceptions of motivational climate*. Master's thesis, University of Florida, Florida.
- Nicholls, J. G. (1989). *The Competitive ethos and democratic education*. Harvard University Press.
- Örel, M. Z. (2021). *Rekreatif amaçlı yaz spor okullarına katılan erkek ve kız öğrencilerin katılım motivasyonlarının incelenmesi (Kocaeli örneği)*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Briere, N. M., & Blais, M. R. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35-53. <https://doi.org/10.1123/jsep.17.1.35>
- Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (1996). Effect of goal orientation on achievement beliefs, cognition, and strategies in team sport. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 6, 46-56. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.1996.tb00070.x>
- Roberts, G. C., Treasure, D. C., & Balague, G. (1998). Achievement goals in sport: The development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *Journal of sports sciences*, 16(4), 337-347. <https://doi.org/10.1080/02640419808559362>
- Ryan, R.M., Deci, E.L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. Guilford
- Ryan, R.M., and Deci, E. (2000). Self – determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well- being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Ryan, R.M., & Deci, E. L. (2002). Overview of self-determination theory: An Organismic dialectical perspective. *Handbook of self-determination research*, 2(3-33), 36.
- Ryan R.M., Frederick C.M., Lepes D., Rubio N., Sheldon K. (1997) Intrinsic motivation and exercise adherence. *International Journal of Sport Psychology*, 28, 335-354.
- Ronald E. Smith, Sean P. Cumming & Frank L. Smoll (2008). Development and validation of the motivational climate scale for youth sports. *Journal of applied sport psychology*, 20,1, 116-136, <https://doi.org/10.1080/10413200701790558>
- Schumacher, A. (2012). *The characteristics influencing the experience of intrinsic motivation in Chinese expatriate managers*. Capella University.

- Seligman, M. E. (1975). *On depression, development, and death*. Freeman. <https://doi.org/10.1192/S0007125000042616>
- Sotoodeh, M. S., Talebi, R., Hemayattalab, R., & Arabameri, E. (2012). Comparison of selected mental skills between elite and non-elite male and female Taekwondo athletes. *World Journal of Sport Sciences*, 6(1), 32-38.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics (6th ed.)*. Pearson.
- Tanriverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093.
- Tiryaki, Ş., & Gödelek, E. (1997). Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin türk sporcuları için uyarlanması çalışması, *I. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı* içinde, Bağırhan Yayinevi.
- Tunç, H. (2023). *Ortaöğretim öğrencilerinde başarı yönelimi, algılanan ebeveyn desteği ve başarı baskısı ile akademik motivasyon arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Düzce.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2015). *Foundations of Sport and Exercise Psychology (6th ed.)*. Human Kinetics.
- Weinberg R. S., & Gould D. (2003), *Foundations of Sport and Exercise Psychology.(3th ed.)* USA,N.Carolina: Miami UP, pp. 64–66.
- West, L. (2016). *Coach-athlete communication: Coaching style, leadership characteristics, and psychological outcomes*. Master's thesis, Bowling Green State University, United States.
- Yerlisu, T. (1993). *Amatör sporda sporcuların ödüllendirilmeleri*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zahariadis, P. N., & Biddle, S. J. H. (2000). Goal Orientations and participation motives in Physical Education and Sport: Their relationships in English schoolchildren. *Athletic Insight: the Online Journal of Sports Psychology*, 2(1), 1-12.
- Zorba, E. (2015). *Herkes için yaşam boyu spor*. Fırat matbaacılık.
- Zorlu, E. (2020). Atletizm branşındaki sporcuların kişilik özelliklerinin başarı motivasyonuna etkisinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 24- 35 <https://doi.org/10.38021/asbid.703780>

